

Przyjaciel Ludu

Pismo polsko-katolickie w południowej części Wielkopolski.

Nowy Przyjaciel Ludu* wychodzi w Kępnie trzy razy tygodniowo i to: na wtorek, czwartek i sobotę. — Subskrypcja wynosi na wszystkich urzędach pocztowych 30 mk., z odnośzeniem do domu 2,25 mk. na kwartał.

Adresować należy:

Drukarnia Spółkowa T. z o. p., Kępno-Kempen i. P.
 Drukarnia i drukarnia znajduje się przy ulicy Polnej nr. 54
 obok Banku Ludowego. — Konto czekowe Wrocław 7379.
 Telefon 47.

Ogłoszenia kosztują: wiersz petytowy, jednolamowy 40 fen., w dziale reklamowym dwulamowy 80 fen. — Na większe i więcej razy się powtarzające ogłoszenia i reklamy udzielamy odpowiedni rabat.

Drukarnia i nakładem Drukarni Spółkowej T. z o. p. w Kępnie. — Redaktor odpowiedzialny Teofil Cieciński w Kępnie.

Nr. 55.

Kępno na sobotę 29. listopada 1919.

Rok VI.

W sprawie rokowań polsko-niemieckich.

Ważną nam: Dopóki rokowania polsko-niemieckie w Berlinie trwają, społeczeństwo polskie odnosi się do nich z nieufnością, nieufnością w kierunku delegacji polskiej i nieufnością w kierunku delegacji niemieckiej. Ciągłe powtarza się powtórnie obawy, że delegacja zaprzepaści prawa i interesy polskie, jak gdyby celem było jej poświęcenie na obronę interesów polskich.

Ludzie nie tyle głęboko ile radykalnie myślący, którzy domarliście najchętniej by widzieli, gdyby tych rokowań wogóle nie było. „Co nam potrzeba układać z Niemcami? Niemcy winni oddać co nasze, co nam traktat pokojowy przyznaje i kwita.“ Najlepiej byłoby oczywiście dla nas było, gdyby rokowania te były niezbyt potrzebne, bo spowodowały one ostatecznie konieczność samą pewną ustępstwa wobec Niemców. A e coż będzie? Są one nieodzowne: Przejęcie przez Polskę skomplikowanego aparatu jakim jest nowoczesny państwowy, wymaga gruntownej wymiany i porozumienia się. Są jeszcze inne powody, o których nie podobna się rozpisywać. Dość zresztą powiedzieć, że rokowania odbywają się za ścisłą wolą ententy.

Delegacja polska w Berlinie niełatwo ma stanowisko. A ciągła podejrzliwość prasy i społeczeństwa nie ułatwia. Do jakich ta niechęć dochodzi niepodobna powiedzieć, dowodzi notatka, która w tych dniach została się i twierdzi, że w kołach politycznych warszawskich powiadają, że delegacja polska tak dalece była przygotowana do swoich czynności, iż po prostu nie zabrała z sobą tekstu traktatu pokojowego z Wersalu.

Pogłoska ta jest i tyle prawdziwa, co ianna, która podziela coś z kroku dyplomatycznym przedstawiciela ententy w Warszawie, który niby zwrócił uwagę rządu polskiego na zbyt daleko idące ustępstwa delegacji niemieckiej w Berlinie. Oby tylko postawa ententy taką w odniesieniu się do stosunków polsko-niemieckich. Owa pierwsza pogłoska o zapomnianym jakoby traktacie pokoju staje sama przez się jako nieprawdopodobna, że dementować jej i serje brać nie warto, wyraża się w niej na serje zarzut jakoby delegacja ententy nie przestrzegła dostatecznie warunków traktatu z niekorzyścią dla Polski.

Otóż z naczynego przekonania się powiedzieć możemy, że nie tylko mają ów traktat w Berlinie i znają, co dzień go czytują i przy rokowaniach czytują i się powołują.

Nie trzeba wierzyć pogłoskom nieprawdziwym i brać propozycji niemieckich niesłychanych np. co do autonomii szkolnej, co do przynależności kościoła katolickiego do Prus, za rezultaty rokowań i rzeczy wyalone. Możemy zapewnić, że członkowie delegacji polskiej a w szczególności jej przewodniczący, pan minister Wróblewski, niedwuznacznie oświadczyli nam, że propozycje takie nie nadają się wcale do realizacji. Delegacja twardo broni praw suwerenności państwa polskiego, a w wszystkich ważniejszych kwestiach nie sama decyduje, lecz rzecz przedkłada rządowi w Warszawie.

Sama długość rokowań berlińskich zresztą okazuje, że one bardzo uporne i żadna z układających się ustępować nie chce. — Rzeczywiście zaś i urzędowo podane wyniki obrad berlińskich chyba wielkie niezadowolenia w społeczeństwie nie wzbudzą. Niemieckie porozumienie co do zamiany węgla na węgiel dla Polski korzystnym nazwać można. Także układ w tych dniach podpisany co do likwidacji ich majątków zasądzonych zastrzeżeń polskiej ludności nie wywala. Nie poświęcono chyba interesów polskich, jeśli rząd polski się zobowiązał do oddania i urzędnikom Niemcom, kraj i stanowisko, w którym, ich własności ruchomej np. mebli, do wprowadzenia traktat pokoju daje Polsce prawo. Nie byłaby to wielka, chyba znowicie by się do tego, na którą zresztą większa ich część bezsprzecznie zasłużyła. Ale znowicie w polityce nie jest czyn-

niem decydującym, tylko kerzyś. Poważnie na pierwszy rzut oka przedstawia się dalsze ustępstwo, że Polska rezygnuje z likwidacji takich że nieruchomości majątku tych urzędników, którzy przez dwa miesiące po ratyfikacji ostatniej traktatu pozostaną w służbie polskiej. Jest to bezwarunkowe ustępstwo, ale trzeba było ustępstwa polskiego za ustępstwo niemieckie. Bo leży bezwarunkowo w interesie polskim, ażeby porządek był zachowany w czasie przejściowym, aż Polska na dobre się zagospodaruje i urządzi, a do tego koniecznym jest pozostanie urzędników przynajmniej średnich i niższych w tym właśnie czasie przejściowym, to jest przez owe dwa miesiące.

Ale ustępstwo nie jest zbyt wielkie daleko idące, gdyż szmat ziemi który urzędnicy posiadają nie jest tak wielki. A z drugiej strony urzędnik, którego po upływie owych dwóch miesięcy Polska nie zatrzyma — a co do tego zapewniła sobie wolną rękę — i tak ehyba tego szmatu ziemi ze sobą do Pomeranii lub Brandenburgji nie zabierze, lecz będzie zmuszony sprzedać i to z natury rzeczy wobec dzisiejszego położenia Polakowi.

Więc to, co rzeczywiście jest owocem rokowań polsko-niemieckich w Berlinie zapewne się ostoi przed sądem trzeźwo myślącej części społeczeństwa polskiego.

Ustępiwa co do szkolnictwa niemieckiego zbyt wielkiem nazwać nie można. Chodzi właściwie tylko o szkoły średnie, bo do urzędzenia szkół ludowych niemieckich Polska zobowiązana jest układem mniejszościowym z Ententą. Przyznano Niemcom jedną szkołę średnią na każde 100 000 ludności niemieckiej; to znaczy na województwo pomorskie 3, najwyżej 4 obecnie, później zapewne mniej.

Prasa polska utyskiwała nad tem, że w dotychczasowych umowach nie zapewniono praw mniejszości polskiej w Niemczech. Polska delegacja już na początku rokowań i później często sprawę tę wzajemności poruszała. Niemcy wszakże pominawszy iż wskazywali na to, że ich nowa konstytucja gwarantuje swobodę kulturalną mniejszościom w Niemczech, — co dla nas oczywiście jest gwarancją dość słabą — stoją na tem stanowisku, że obecne rokowania dotyczą li tylko obszaru odstąpić się mającego, że wszakże gotowi są wszcząć rokowania co do praw mniejszości polskiej w Niemczech, o ile by Polska gotową była do tych samych rokowań o prawach mniejszości niemieckiej w całej Polsce. Mamy powody do przypuszczenia że w tej sprawie bez trudności się dojdzie do porozumienia.

O jedność, porządek i pracę.

Posiedzenie Sejmu polskiego w dniu 13. bm. marszałek zagal następującem pięknem przemówieniem: Szanowni Posłowie!

W dzisiejszej nocy rok właśnie minął od chwili, gdy Królestwo Polskie, zrzuciwszy jarzmo okupantów, powróciło po stukilkudziesięciu latach niewoli do bytu niepodległego. Rok zaledwie minął od chwili, gdy garstka młodzieńców, prawie dzieci, rozbrajała na ulicach — a dziś daleko w polu, sięgając prawie dawnymi rubieży Rzeczypospolitej, stoi polska armja półmilionowa w obronie Ojczyzny — w obronie kultury całego świata.

Na murach Poznania Wilna i Mińska powiewa nasz sztandar zatknięty zwycięską dłonią. A świeże na zachodzie dzielny lud górnośląski przy wyborach gwinnych pomimo wszelkich sztuczek niemieckich i pomimo strasznego nacisku ze strony władz niemieckich, okazał w niewątpliwy sposób chęć przyłączenia się do naszej Rzeczypospolitej. (Brawa oklaski i okrzyki: cześć!)

Stał się ów cud, na który czekały całe pokolenia. I w myśli nam staje mowa naszego wroga Bismarcka z roku 1867, w której Polakom radził porzucić

mrzonki o odzyskaniu niepodległości, gdyż jak mówił wprzód trzy wielkie mocarstwa musiałyby wylecieć w powietrze. Mylił się on tylko częściowo: trzy wielkie mocarstwa rzeczywiście wyleciały w powietrze, a Polska stanęła tak potężna, jaka może nie była od czasów Batoiego.

Ale ta zmienność losu powinna nam być nauką, abyśmy nie zapominali o doświadczeniach przeszłości. Bismarck, od którego się już dużo nauczyliśmy, powiedział w tej samej mowie, kreśląc brzoździejszość narodu polskiego: „Największe wysiłki społeczeństwa polskiego, najszczytniejsze poświęcenia i niezwykle męstwo, jakie Polacy teraz okazyują, aby odzyskać to, co utracili, nie im nie pomoga. A wam, posłowie niemieccy, niechaj przykład Polski będzie przestroją, dokąd może zająć potężne państwo, jeśli w niem się stawia wolność osobistą jednostki wyżej niż jedność państwa, niż jego pewność na zewnątrz, — jeśli wolność indywidualna jako chwałka zagląda interes ogółu“. Zapamiętajmy tę naukę, którą nam wielki nasz wróg dał mimowoli, bo nie dla nas była przeznaczona.

Osiągnęliśmy w roku ubiegłym dużo, ale uprzymiśmy siebie, że utrzymać to wszystko możemy tylko jednością, porządkiem i pracą. (Brawa) Niechaj wykwittem jedności narodowej — główną naszą troską wspólną będzie to, co w pierwszym rzędzie przedstawia naszą państwowość: Skarb i Wojsko. (Brawa.)

Sejm nasz winien się postarać o to, aby Skarb polski nie stał się owym Sienkiewiczowskim kawalem sukna, z którego każdy chce coś wydrzeć. Sejm winien włąć w społeczeństwo przekonanie, że pieniądz publiczny — to rzecz święta. Sejm winien oświecić każdego obywatela z myślą, że każdy z nas musi dla Państwa pracować jakie dwa miesiące w roku. Jeżeli się ta myśl wydaże komukolwiek grzelną niech pamięta o tem, że większa część innych krajów europejskich tak jest zadłużona, takie straszne ma ciężary, że tam każdy obywatel znacznie większą część roku zmuszony jest dla państwa pracować.

Drugą troską naszą jako główny środek do utrzymania naszej wolności niechaj będzie armja nasza. Nie dopuścimy nigdy do tego, aby na ziemi polskiej zakwitł militarizm na podobiznę pruskiego. Nie użyjemy też nigdy wojsk naszych do tego, aby sąsiadom odbierać wolność lub ratować to, co nie nasze. (Brawa) Ale doświadczywszy tego, że w dzisiejszym świecie nie wystarcza sama uczciwość w polityce, że w rzeczywistości wciąż jeszcze tylko ten naród uczyć może na zachowanie swej wolności, który umie się bronić, winniśmy naszą armję uważać za źrenicę naszej wolności — armję, która świeżo, jak donosi się o generalny pod Polokiem, dzięki cudem waleczności, front zagrożony przeważającymi siłami bolszewickimi w kontrataku wyrównała. Brawa, okrzyki: Niech żyje armja!

A wszystkim, którzy w pewnym zaślepieniu skarżą się na to, że w wolnej Ojczyźnie jest chłodniej i głodniej, niż bywało za czasów niewoli i którzy zapominają, że na całym świecie straszne skutki wojny pięcioletniej dopiero dziś się okazują, przypomnijmy, co musi wycałować od mrozu i głodu nasz bohater z Kłęcz, któremu kraj powierzył swą całość i honor, przypomnijmy, że Rzeczpospolita w pierwszym rzędzie musi tych obronić, którzy za nią krew przelewają.

O tej krwi polskiej nie zapomnimy, Groby naszych drogiech poległych żołnierzy przemawiają do nas żywych, abyśmy okazali się godnymi bohaterstwa, abyśmy skrzetną pracą około budowy. Państwa uczuli ich pamięć, abyśmy dowiedli im, że nie napróżno swe młode życie poświęcili. Cześć poległym! (Okrzyki: cześć!)

Końcówką część przemówienia marszałek poświęcił, świętu narodowemu włoskiemu, wspominając m. in. że Włochy Poznańskiemu przysłały pierwszą artylerję i amunicję.

Mazurzy w Poznaniu.

W sobotę krótko przed 11 nastąpił zapowiadany przyjazd delegacji mazurskiej, złożonej z 35 uczestników. Gości serdecznie powitał prezes Konfederacji p. Wolniewicz. Obecni byli na dworcu również pp. generał Zieliński, przedstawiciele ministerstwa, władz itd.

O godzinie pół do 1 zebrał się uczestnicy wycieczki mazurskiej w zamku, gdzie b. serdecznie i ciepłym przemówieniem powitał ich p. minister Seyda, kończąc przemówienie okrzykiem „Niech żyje wolna, zjednoczona, potężna Polska!“. Odpowiedział kierownik wycieczki p. Wachowski, zapewniając o przywiązaniu uświadomionych Mazurów do Polski. Następnie wygłosił piękne przemówienie ks. pastor Kotula, podnosząc, że Polska dla wszystkich wyznań jednakże posiada serce. Po przemówieniu p. Ziętka zebrani w podniosłym nastroju odśpiewali „Rotę Konopnickiej, która murem angielskiego zamku zaświadczyła o uczuciach mazurskich.

Przez sobotę i niedzielę urządzano w mieście składkę na Warmję i Mazury.

W niedzielę w południe odbył się w przedsiowniku gmachu Urzędu osadniczego zapowiadany wiec przy bardzo licznych udziałach. Zagaiło w ciepłych słowach p. dr Krysiwicz, a pierwszy referat wygłosił p. dyr. Gliński, rodowity Mazur, podnosząc znaczenie Mazur dla Polski. Następnie ks. Cieszyński w pięknym przemówieniu omówił więzy łańcuchowe łączące Mazury z Polską. Dalsze przemówienia wygłosił ks. pastor Kotula, urzędnik wydziału szkolnego przy Województwie i członek Komitetu mazurskiego w Warszawie, p. Uziębło.

W końcu uchwalono następującą rezolucję:

Zebrani na wiecu w Poznaniu dnia 23 listopada 1919 roku, stwierdzają, że kraj Mazurów i Warmja stanowi nierozłączną część Rzeczypospolitej Polskiej, że nieprzyznanie nam tych ziem przez węgalski traktat pokojowy odebrało cały naród jako ciężką krzywdę i niesprawiedliwość.

Zebrani wzywają wszystkich rodaków jak najgoręcej, do wyłożonej pracy ku odzyskaniu tych ziem rdzennie polskich dla wspólnej Ojczyzny i piętnują z oburzeniem gwałty, jakich dopuszcza się rząd pruski na naszych braciach, pozbawionych dotychczas wszelkiej opieki mocarstw zwyciężonych i pozostawionych jeszcze w jarzmie barbarzyńców teutońskich.

Sprawy polskie.

Wojska polskie zajęły Proskirów i Stary Konstantynów.

Wojska polskie po zajęciu Kamieńca Podolskiego zajęły Proskirów i Stary Konstantynów. W ten sposób linja kolejowa pomiędzy Kamieńcem Podolskim przez Szepetówkę do Zwiachła Nowogród Wołyński została zajęta przez wojska polskie. Żona Petlury, 19 oficerów sztabowych, minister Hołubowicz uciekli się pod ochronę wojsk polskich. Rząd polski skierował ich przez Lwów i Kraków w stronę Wiednia. Rozbitkowie mają ze sobą znaczne zapasy pieniędzy. Petlura podobno przebywa w Proskirowie. W Warszawie natomiast krąży pogłoska że Petlura bawi incognito w Warszawie a Petruszewicz uciekł do bolszewików.

Wiktór Gomułicki.

Bój olbrzymów.

POWIEŚĆ HISTORYCZNA.

10)

(Ciąg dalszy)

Śnieg gwałtownie topnieje, dachy są pokryte białymi i czarnymi łatanami, cienkie strugi wody spływają z wysoka, łagodnie mrużąc, albo głośno, rytmicznie dzwoniąc. Wióble wprost oszalały. Przefruwają z miejsca na miejsce bez powodu; w obłądnym, waryackim pędzie wpadają ludziom pod nogi, rozbijają główki o drzewa, ściany, szyby; co chwila to tulą się do siebie miłośnicy, to czubią zajadłe i pierze sobie wyszarpują. Obsiadły gromadnie ryiny płoty żerdziane, czarne, jeszcze beznasne drzewa i straszny wrzask podnoszą — wrzask podobny do tłuczenia milionów orzechów i wręczania w twarde drzewo miliony świdrow. Przyczajony za dymnikiem, od marcowych miłostek wychudły matus, przygląda się im zmrużonymi ślepiami z rozdrażnieniem i — apetytem. A słońce wszystko ogłębilo, rozskrzytało, rozżółwiło, wybrzantowało. W jego promieniach cudotwórczych, piękna jest nawet nietynkowana ściana starego, drewnianego dworku. Mchy na niej różnobarwne stały się kosztowne: miazgami; ogrzane, rozłożone deski, cedrem i sandałem pachną. Na dziedzińcu szczek, pisk, gdakanie i krótkie, tęskne poryki. Końsafandula, którego mieszczanin do wozu chce zaprzędz, powodować się nie daje: nogi rozstawił, łbem potrąca — zdobywa się nawet z wysiłkiem na ochryple skrzyjące rzenie.

Komunikat sztabu generalnego z dnia 21. bm.

Front litewsko-białoruski: Na odcinku północnym obustronna działalność artylerji i miotaczy min. Oddziały nasze śmiałym wypadem rozbiły skoncentrowane na południe od Lepia siły nieprzyjacielskie i zmusiły je do krótkiej, zaciętej walce do cofnięcia się. Na odcinku południowym wypady piechoty. Wzięto 60 jeńców i 3 karabiny maszynowe.

Front wołyński: Spokój.

W zastęp. szefa sztabu Haller, pułk.

Gdańsk przed wyborami gminnymi.

Jak donoszą pisma gdańskie, wskutek zabiegów burmistrza hakatysty Sahm ogłoszono władze berlińskie termin wyborów gminnych w Gdańsku na 30. listopada. Wybory odbędą się w obrębie całego przyszłego wolnego miasta Gdańska, a więc po miastach i wsiach. Czem to zarządzenie wborów, niejako w ostatniej chwili przed odłączeniem Gdańska do Niemiec tłumaczyć, jest jasne. Wszakże tenże burmistrz Sahm skarżył się przed korespondentem „Berl. Tageblattu“, że liczba Polaków w Gdańsku zastraszająco rośnie. Najwidoczniej przeto Sahm i hakatystyczni ojcowie miasta chcą się jeszcze pod opieką czarnego orła zaasekurować i swoje stanowiska utwierdzić, powołując się na wolę wyborców. Polacy, jak to z uchwał Rady Ludowej w Gdańsku wynika, wezmą udział w wyborach. Rozpoczęto energiczną akcję uświadamiającą, rozpoczęto urządzać wiece przedwyborcze w obrębie całego przyszłego państewka gdańskiego by zapewnić sobie odpowiednią do liczby reprezentacyjną w radach gminnych. Wybory będą w każdym razie ciekawą próbą siły i miernikiem liczebności polskiej w państwie gdańskim.

Protest rządu polskiego u koalicji.

Warszawa. Rząd polski otrzymał wiadomość że część Grenzschutzu, stojąca w Bydgoszczy i Toruniu została wysłana a na jej miejsce niemieckie władze wojskowe ścignęły oddziały „Eserne Division“ w Kurlandyi. — Rząd polski zwrócił uwagę na ten nowy wybieg niemiecki rządów sprzymierzonych wskazując na to, że prawdopodobnie Niemcy za pomocą oddziałów bałtyckich w Toruniu i Bydgoszczy zechcą odegrać tę samą komedię nieposłuszeństwa co w Kurlandyi i będą próbowali stawić opór wkraczającym wojskom polskim.

Weber tego prosi rząd polski ententę o ustanowienie dokładnej kontroli nad ewakuacją terenów przyznanych Polsce.

Sojusze polskie.

We Warszawie bawią delegacje Łotyszów i Ukraińców (Petlury i Petruszewicza) celem zawarcia sojuszu z Polską. Co do Ukraińców to sprawa będzie trudna, bo nie wiadomo wogóle, z czem z kim liczyć się należy. Dziś Ukraińcy spokojnieli, bo ich siła wojskowa podobno zupełnie się rozlała. Dopóki silni byli, o związku z Polską wcale słuchać nie chcieli.

Mędzy Polską a Litwą rozpocznie się wkrótce komunikacja kolejowa.

Z Warszawy donoszą, że między rządem polskim i litewskim zawarty został układ, według którego w najbliższych dniach między Polską a Litwą rozpocznie się komunikacja kolejowa i telegraficzna.

to ostre tchnienia tającego śniegu, to miłe, nikłe zapachy rozkwitłych gdzieś daleko fiołków, przyłaszczek, sasank. W piersiach, które się jeszcze drewnem i głazem nie siały, zrywają się ze snu serca i ku słońcu jak pszczoły wyrojone, lecą...

Ganek omszałego dworku na Faworach, na południe obrócony, pławi się w słońcu, z widoczną w rozzielenionym dachu i w szybach błyszczących rozkoszą. Usiadła w tym ganku, piękna, blada panna z czarnymi oczami, z czarną, obfitą, w dwa warkocze splecioną koszą. Przed panną stoi hoży ułan, z jedną ręką na szabli, z drugą przy wąsie — potulny zresztą, rumieniący się, skromny.

Panna powieki opuściła — szalem tureckim otula się, w ziemię patrzy, i mówi głosem, który chce być bardzo rezolutny, a co chwila załamuje się i drży lekliwie:

— Wyperswaduj to sobie waćpan... Z tego nie być nie może... Sam Pan Bóg tu nie poradzi!

— Gdyby była rzetelna inklinacja...

— Nic po próżnych słowach! Rozsadnym być trzeba, statecznym. Po co masz waćpan jedną osobą świat sobie zawiązywać!...

— A jeśli ta właśnie osoba światem mi jest?

— To być nie może, Świat jest ogromny. W nim jedna osoba, to tyle, co kropla w oceanie.

Gromada wróbli spadła w tej chwili z dachu przed ganek z okropnym hałasem zaguszając odpowiedź ułana. Zaczęły też gdakać kury, szczeleć psy, hałasować dzieci. Powstał okropny zamęt — w którym jednak nic nie było dla ucha i nerwów przykrego.

Młodzi zamilkli. Ona pobiegła wzrokiem w głębi długiej, ogrodów i wiejskich pałacyków pełnej ulicy; on zatopił oczy w licach ukochanej, potem do nieba je podniósł.

Kryzys aprowizacyjny pokonany.

Warszawa. Minister aprowizacji Śliwiński oświadczył, że kryzys aprowizacyjny został przełamany. Jutra będzie chleb w Warszawie. W Poznaniu czeka 1200 wagonów żywności dla Warszawy. Pierwsze pociągi z Poznania ze zbożem przybędą dziś do Warszawy. Dowóz ziemniaków zapewniony. Wysyłka ziemniaków z Poznania przeznaczona dla armji wszelkich miast. Węgla Warszawa otrzyma od 200 do 500 wagonów dziennie. Gorzej jest z eukrem, ponieważ około 70 proc. baraków wskutek mgłych mrozów zostało w ziemi. Przyczynił się do tego także strajk rolny.

Uwolnienie ks. biskupa Roppa.

Wydział prasowy Polskiego Czerwonego Krzyża donosi, iż na skutek starań specjalnej misji i z wyroku zawartej umowy z Czerwonym Krzyżem bolszewickim co do wymiany internowanych jeńców zwolnieni zostali ks. biskup Ropp i ks. Muckermann z Wilna, którzy byli jak wiadomo więzieni przez bolszewików w Moskwie. Zarówno ks. biskup Ropp jak i ks. Muckermann są już w drodze do kraju. Oczekiwane wiadomości o zwolnieniu całego szeregu pozostałych w Moskwie rodaków.

Polacy amerykańscy w obronie Polski przed wyzyskiem zagranicy.

W celu przeciwdziałania obdzieraniu Polski przez europejską zagranicę sztuczną zniżką waluty i skutkiem tego nadmierną wysokością cen za liche towary, grup polskich kupców w Chicago za inicjatywą p. Władysława Kielskiego zawiązało Polskie Towarzystwo eksportowe z kapitałem 150 milionów dolarów.

Celem towarzystwa jest dostarczyć Polsce w wyborowym gatunku i po najniższej cenie. Towarzystwo ma zamiar otworzyć filię, a nawet, w miarę potrzeby, kilka filii w Polsce.

Sympatyje ludu litewskiego dla Polski.

Wino Wśród ludu litewskiego zauważać się daje stopniowy wzrost uczuć przyjaznych dla Polski i Polaków. Przejawy tej zmiany nastrojów inności z każdym dniem. Ostatnio na wiecu w Kroczyńskach (pow. rosieński) zebrani liczące kilkuset litewscy wystąpili z energicznym protestem przeciwko agitatorom rządowym, występującym z wrogimi dla Polski przemówieniami.

Sprawy polityczne

Ze stosunków w Niemczech.

Pruski prezes ministrów Hirsch oświadczył wstępnie do rozpraw budżetowych w pruskim parlamencie narodowym — że niestety silniejsza część niemieckiego stronnictwa ludowego usuwa się od politycznej współpracy nad odbudową państwa. konstatuje on, że w kraju istnieje bardzo silny prąd przeciwydowski, objawiający się w licznych wyrażeniach, wybuchających częstokroć bez zewnętrznego powodu, że w kraju panuje taka atmosfera, że ponosi do pewnego stopnia winę prasa prawicowa. W dalszym ciągu zajmował się Hirsch radykalną lewicą i strajkami politycznymi. Należy dodać, że tego, by Niemcy nie stały się domem warjatów wzór rosyjski. Rząd niemiecki jest zdecydowany

hałas przycichł, można było dosłyszeć jedną ze smutnej piosenki:

— Ty pójdziesz górą, ty pójdziesz górą,

A ja doliną —

— Ty będziesz chłopcem, ty będziesz chłopcem,

A ja dziewczyną...

Ułan, z oczami w niebie, przyciszonym skądś

się głosem mówił:

— Niech wiesz, lub kapłan powie: skąd

chłosta sroga?

Albo snów tłumacz — wszakże sny od Boga...

Niechaj powie: dla czego Feb naszej chce zguby?

Czy go niedopelnione obrażają śluby?

Czyli stąd, że świętego stugłowa nie bierze?...

Każde mniemało, że go drugie nie słyszy?...

gdy nagle stała się cisza, wyrażnił się głos i jej

jego. Pokraśniał młodzieniec, pokraśniała dziewczyna.

W zakłopotaniu milczeli, wrok w ziemi utkwili.

W tej chwili we wnętrzu dworku rozległ się

głuchy, rytmiczny loskot, z takimże brzękiem zmieszany.

Loskot i brzęk wzniagały się co chwila, widocznie

ku gankowi zmiierzając. Rzekłby kto, że to idzie

mienny posąg, w fańcuchy spowity.

— Dziadzia... — szepnęła blada panna, pod

sząc się z ławki.

— Pan Zrzelski!.. zawołał z cicha ułan, prosty

się i do samych stopni ganku cofając.

Wszelkich środków do zduszenia zakusów... jak to okazał wobec przygotowań do... wolań sir-ju generalnego w dniu 7 listopada... szczęście wówczas wystarczyło aresztowanie... przywódców, aby nie dopuścić do otworzenia... Rząd ma oparcie na znacznej części klasy... niezej, która chce zwalczać wielkie zakusy... podłej samowoli.

Jugosłowia żąda wydania zbrodniarzy.

Rząd jugosłowiański zarządził stanowczo wydania... tych osób, które się dopuściły zbrodni w... wojny na bezbronnej ludności serbskiej. Na... zbrodniarzy znajduje się 25 000 Bułgarów i 600... rijków, którzy pogwałcili prawa międzynarodowe. Niemców jest zapisanych ogółem, dotąd nie zostało... ogłoszone, lecz jest rzeczą pewną, że także... Mackensen musi stanąć przed sądem jugo... wiańskim za popełnienie wielu zbrodni. Z Austr... ledów figurują na liście: hr. Berchtold, marszałek... baron Rhemen, gen. Potiorek i Frank. Po... Czechach i Serbji obiegają liczne zdjęcia foto... z niesłychanych wprost zbrodni, jakich się... uszczali Niemcy, Austriacy i Bułgarzy. Zdjęcia... wykonane były przez samych zbrodniarzy, które je... nie sprzedawali, bądź rozdawali darmo między... serbską. Są tam widoki szubienic z powie... ofiarami, które zdejmują rozpasane żelaztwo... zrobić miejsca" dla oczekujących dalszych... niewinnej ludności serbskiej.

W odroczenie prawomocności traktatu.

Rada pięciu rozpatrywała sprawę Galicji wschod... Delegat polski p. Grabski oświadczył, że o... Rada pięciu nieprzyzna Polsce Galicji wschodniej... Paderawski będzie musiał podać się do... i, potem oświadczyła się za wejściem w życie... wersalskiego w dniu 1 grudnia r. b. W wtorek odbyła się w dalszym ciągu obrady... przedstawicielami niemieckimi. W obradach uczest... general Leroux. Wobec tego, że traktat po... otrzyma moc obowiązującą przypuszczalnie 1... omawiane będą z przedstawicielami Niemiec... zarządzenia wojskowe i administracyjne. Sprawę ostatecznej ratyfikacji pokoju możeby i... było nie zajmować się wcale, bo ostatecznie... co się o tem mówi i pisze, to są przypusz... w istocie rzeczy nikt nie wie napewno... ta ratyfikacja nastąpi. W ostatnich dniach... wiadomości z Paryża, jakoby dzień 27... Rada wyznaczony został na spisanie owego pro... o ratyfikacji; to znowu mówiono, że dłużej... 1. grudnia. Rada najwyższa już tej sprawy... być nie będzie. Więc tedy niejeden z nas... już, ile to jeszcze dni, a może nawet ile godzin... przeżyć musimy do tej upragnionej chwili, ale... już zapewne nie wątpił, że jest to termin osła... Tymczasem nic z tego. Gazety niemieckie... otowują swych czytelników na to, że termin... acji pokoju jeszcze zostanie odłożony, a te... że akurat właśnie w ostatniej chwili musiał... nac z Wersalu pełnomocnik Simon wraz z całym... niałem. Odjazd jego nastąpił po konferencji z... uskim delegatem Dutastą oraz z delegatami au... kami i amerykańskimi. Simon oświadczył podod... koniecznie potrzebuje porozumieć się z rządem... ckim w sprawie protokołu o niespełnionych... zobowiązanych rozejmowych, jaki Niemcy pod... muszą. Nie powiedział jednak p. Simon nie... do Wersalu wróci, a czy wróci przed 1. grudnia... wiadomo. Najlepiej więc przygotować się na to... dniu 1. grudnia dzwony pokojowe jeszcze nie... zają.

Amerykańska delegacja wyjeżdża z Paryża.

W tym „Corriere della Sera“ dowiaduje się z... że delegaci amerykańscy postanowili wy... w dniu 5 grudnia z Europy.

Protest biskupów niemieckich przeciw konstytucji rzeszy.

Biskup: niemieccy zwrócili się do rządu rzeszy... w której protestują przeciw artykułowi 10... artykułowi 137, 138 i 143-149 konstytucji... niekiej ponieważ artykuły te przedstawiają się... uposiedzenie kościoła katolickiego w Niemczech... zaznaczają, że katolicy wskutek powyższych... now na przysięgę konstytucyjną zgodzić się nie... zby wobec tego centrowcy i nadal będą mieli... twierdzić, że religia katolicka w socjali... ych Niemczech będzie lepiej zachowana niż w... kiej Polsce?

Wzrost podatków w Niemczech według ministra finansów będą okropne.

Niemiecki minister finansów oświadczył już, że... Niemczech wzrost podatków...

rzecz państwa niemieckiego, za drugą zaś połowę... odzież i żywność po cenach niesłychanych. A płacić... będą wszyscy, nie uchroni się od tego nikt. Nawet... ci co zarobią rocznie 300 marek, będą musieli płacić... podatki. Nie zdoła też nikt ukryć majątku przed... urzędem podatkowym, albowiem uchwalono już, że... banki i kasy oszczędnościowe obowiązane będą wyja... wić urzędowi podatkowemu, ile kto ma u nich zło... żonych pieniędzy. Sliczne widoki!

Usunięcie pomników niemieckich w Alzacji.

Nau en. Alzacko-łotaryński komisarz generalny... Millerand wydał rozporządzenie co do usunięcia... wszystkich niemieckich pomników.

Wkroczenie wojsk węgierskich do Budapesztu.

Wojska węgierskiej narodowej armji wkroczyły... dnia 14 listopada do Budapesztu. Uroczyste wkro... czenie najwyższego dowódcy Mikołaja Horthy nastą... piło w sobotę przed południem. Księżę prymas, kardynał Czernoch celebrował na placu parlamentu... uroczyste nabożeństwo.

Anglja uklada się z Rosją.

„Daily Mail“ pisze, że Lloyd George w mowie... wygłoszonej przed kilku dniami w Guildhall powie... diał, że państwa sprzymierzone w niedługim czasie... ponowią próby rokowań na wyspach Książęcych, tym... razem jednak z większymi widokami powodzenia. To... wynurzenie Lloyd George'a wywołało w londyń... skim świecie politycznym wielkie zdziwienie. W... izbie gmin wystosowane do Lloyd George'a wezwanie... aby wyjaśnił dokładniej te słowa. W urzędzie spraw... zagranicznych przeczą, jakoby toczyły się rokowania... z Rosją. Mimo to w kołach parlamentarnych już od... pewnego czasu obiega pogłoska — że nowe rok... owania z Rosją już się rozpoczęły.

Powrót króla belgijskiego z Ameryki.

W środę wieczorem przybył statek „George... Washington“ do zatoki do Brest. Na pokładzie... znajdował się król belgijski z małżonką swą. Na... powitanie przybył ambasador belgijski w Paryżu... baron Destroy. Belgijska para królewska wyjechała... z Brestu do Brukseli.

O ratyfikacją.

Paryż, 25. listopada. Wedle gazet paryzkich... wręczono przedstawicielowi rządu niemieckiego przy... komisji pokojowej w Paryżu notę koalicjantów, w... której wyraźnie podkreślono, że wina spada jedynie... na Niemców, jeżeli pokój jeszcze dnia 1. grudnia zo... bowiązwać nie będzie. Mianowicie odjazd pełno... mocnika niemieckiego v. Simonsa z Paryża do Berlina... zamianę dokumentów przedłuża.

Francya nie chce wydać jeńców niemieckich.

Clemenceau nadesłał rządowi niemieckiemu notę... zapowiadającą, że Francja jeńców niemieckich do... kraju wysyłać nie rozpocznie, bo ich potrzebuje do... robót w spustoszonych okolicach Południowej Francji. Jeńcy... będą mogli wrócić dopiero po ostatecznym za... warcium pokoju.

Pierwsi oskarżeni niemieccy w Lille.

Jak donoszą do pism genewskich, przybył już do... Lille pierwszy oddział oskarżonych niemieckich. Ze... spisu tych osób okazuje się, iż są to żołnierze którzy... albo dotąd w niewoli francuskiej przebywali, albo... też znajdowali się w krajach okupowanych i tam ich... władze francuskie przychwyciły. Są to: kapitan Hubert... Klausa, który w dniu 11. listopada r. 1918 aresztowany... został w Brukseli; porucznik Hermann Toksdorff, se... kretarz magistracki w Wiesbaden. Wszyscy oskarżeni... są o kradzież, rabunek i gwałty. Osadzeni zostali w... więzieniach podziemnych w Lille.

Bolszewicy zaprowadzili 11-godzinny dzień pracy.

W Piotrogrodzie zaprowadzono 11-godzinny dzień... roboczy, albowiem móż podjąć nałożonej i zaniedbanej... pracy.

Nowiny i rozmaitości.

Suchoty uleczalne. Według doniesienia... „Matina“, E Perrier wręczył paryskiej akademji spra... wozdanie dr. Lacombe o nowej metodzie leczenia... suchót. Dr. L. zastrzyknął w trzech wypadkach i ber... kulozy kości chorezy są w drodze d. wyleczenia w...

— Żydzi ukraińscy a Polscy. Pod powyższym... tytułem pisze paryski dziennik „La Libre Parole“ z dnia... 14 października: Wydawany w Odesie żydowsko nie... miecki dziennik „Die Zeit“ — liczbę wymordowanych... na Ukrainie żydów podaje na 120 tysięcy. Ponieważ... jednakże ukraiński „dyrektorjat“ jest ciałem i duszą... zaprzędany żydom, żydzi nie robią z tego powodu... halasa.

Inaczej jednakże jest w Polsce, gdy jakiś psotnik... (facietieux) żołnierz urlopowany obetnie żydowi brode... pełnemi nienawiści do Polski krzykami żydzi napel... niają cały świat. A „Frankfurter Zeitung“ wykazuje... przed światem tyranję Polaków, którzy żydom w Mińsku... tuż za frontem, zabraniają pisać listy w żargonie nie... mieckim i w Radzie miejskiej halasować w narzeczu... „jidisch“.

Żydzi z Siedlec skarżą się, że nie mogą spać z... powodu szumu broni i tupotu przechodzących patroli. Komendant placu, kapitan Biernacki odpowiedział im... na to, jak następuje: „Panowie! Jeśli szum broni i... tupot kroków tak bardzo was denerwuje, zwróćcie się... do władz cywilnych, które poleciły nam bronić was... przed istotnie niebezpieczeństwem.“

Wasze zachowanie się stanowi dowód, że nie... nawidzicie armji polskiej do tego stopnia, iż nie mo... żecie znieść jej widoku. Jako wolni obywatele macie... prawo zwrócić się do rządu z prośbą o wycofanie... wojska z Siedlec i z całej Polski. Możecie także ofia... rować naszym żołnierzom filcowe obuwie.

Wiadomości z bliska i z daleka

Kępno, dnia 28 listopada 1919.

— Na miesiąc grudzień już teraz zapisywać na... leży „Nowego Przyjaciela Ludu“.

Gazeta kosztuje z przyniesieniem do domu przez... listowego lub roznosiciela

75 fenygów.

Szanownych rodaków i rodaczki prosimy o jednanie... nam nowych czytelników.

— Mieszkańcom parafji baranowskiej przypomi... namy powtórkę przedstawienia sztuczki ludowej. Weszcie na Frądniku, którą w niedzielę, dnia 30. listo... pada br. zaraz po nabożeństwie.

— W Toruniu urządziła Rada Ludowa wielki... wiec publiczny, celem zasięgnięcia opinii obywatelstwa... polskiego wobec uchwały toruńskiej rady miejskiej... która nadała wrogowi Polaków, teraźniejszemu hurmi... strzowi miasta, dr. Hassemu tytuł honorowego obywa... tela miasta, i która chciała zawiesić portret jego w... sali posiedzeń rady miejskiej. Zebrani obywatele Pa... lacy Torunia uchwalili jednogłośnie zaprotestować... przeciwko temu, prowokującemu Polaków postępowa... niu rady miejskiej, składającej się z urzędników i ka... pitalistów niemieckich. Dr. Hasse wobec tego protestu... zrezygnował z honorów, które mu chciała udzielić... mała garstka wszechniemców toruńskich.

— Nowe pismo dla Polaków ewangelików. „Nowiny“, pismo tygodniowe, poświęcone sprawie ludu... ewangelickiego byłej dzielnicy pruskiej. Z dniem... 1 go listopada 1919 zaczęło Towarzystwo Ewangelickie... w Poznaniu wydawać gazetkę poświęconą religijnym... i oświatowym sprawom ludu ewangelickiego w b... dzielnicy pruskiej, która drukuje się ze względu na... czytelników szwabackiem. Prenumerata kwartalna wy... nosi 3,50 mk. Adres administracji; „Poznań, Pół... wiejska 19“.

— Nieudała ucieczka. „Daily Chronicle“ donosi... że 20 oficerów marynarki niemieckiej, pochodzących z... statków niemieckich zatopionych w Scapa Flow, a... internowanych w obozie Hathousa-Park opodal miasta... Leeds usiłowało zbiedz. W tym celu wykopali ganek... podziemny, przeliczyli się jednakże w przestrzeni. Gł... straż angielska za obrębem obozu spostrzegła, że ziemia... zarywa im się pod nogami, zrobiła alarm i rzecz się... pod nogami, zrobiła alarm i rzecz się wydała.

OD REDAKCYI.

Do Trzciny i Pisarzowic: Gazetę pocztie... przekazaliśmy. Jeżeli poczta gazetę wcale lub niere... gularnie doręcza, prosimy najpierw żądać dostarczenia... odnośnego numeru na swej poczcie. Dopiero gdyby... ta odmówiła, prosimy zwrócić się do nas, a my ze... swej strony wniesiemy zażalenie do dyrekcji poczty.

Ruch w Towarzystwach.

W poniedziałek, dnia 1. grudnia b. r. o godzinie... 3 po poł. odbędzie się w lokalu p. Bytońskiego w... Kępnie Walne zebranie Towarzystwa Pomocy Na... ukowej na powiat kępinski. Szanowni kolektorzy ze... chną zebrać składki i oddać je przed zebraniem... skarbnikowi X. prob. Nowackiemu w Kępnie. X. Zarzycki, prezes komiteu pomocy nauk. na powiat kępinski.

Kalendarz.

Rzymско-katolicki Słowański.
Sopota 29. Saturnina. Przemysł.
Niedziela, 30. Andr. Ap. 1 ydos a

Krowy mleczne

ma na sprzedaż

Hazubski

Kępno, ulica Szkolna nr. 261
Telefon nr. 103

Młockarnie do długiejstomy

sztyftówki :—: maneże

nowe i stare,

sieczkarnie, wialnie, pługi, brony,

sortowniki do kartofli :—: siekacze do ćwikły,

:=: wózki ręczne :=:

oraz

wszelkie części składowe do pługa

płyty i ruszty do pieców.

poleca

po cenach przystępnych.

Jan Kłobus, Kępno

Skład maszyn rolniczych

Hotel Central

Dzielnego
czeladnika

piekarskiego poszukuje.

W. Matysiak.

mistrz piekarski
Kępno

Kto potrzebuje

ekonomów,
leśniczych,
pokojówek,
służby,

Kto chce

nająć mieszkanie,
kupić lub sprzedać majątki, go-
ścince, handle, gospodarstwa itd
uzyska to przez

ogłoszenia

„Nowym Przyj Ludu“

Wszelkie druki

wykonuje szybko i tanio

Drukarnia Spółkowa

T. o. p. z w Kępnie.

Lampy karbitowe.

== Karbit ==

Lampy do nafty i okowity.

Latarki elektryczne,

baterje i inne przybory do
wszelkich lamp

poleca po tanich cenach

W. Przewoźny

Kępno, ulica Warszawska 335.

Telefon 152.

Bank Kupiecki

Spółka zapisana nieograniczoną odpowiedzialnością

w Kępnie

przy ulicy Młyńskiej nr. 58 w domu własnym
przyjmuje

depozyta

i płaci za wypowiedzeniem kwart. 3% za wyp. półr. 4%
oraz

udziela pożyczek i dyskontuje weksle

Bank otwarty codziennie od godz. 9—12.

Zarząd:

Całkosiński

Skowroński.

Polecam

wyroby moje z drzewa, rozmaite
belki i kantówkę, oraz deski na
podłogi, płyty i. t. d. Deski
stolarskie i wszelkie inne drzewa
do budowli w rozmaitych
gatunkach.

Zarazem donoszę, iż moja piła jest w
biegu i przyjmuje każdą ilość drzewa
do natychmiastowego rżnięcia.

W. Przewoźny

Tartak parowy obok
głównego dworca
Telefon 152.

Szanownej Publiczności Kępna i okolicy

podaję do łaskawej wiadomości, iż drogą kupna przejąłem stolarnią pana Hebischa w
Kępnie, przy ul. Szkolnej nr 353.

Staraniem mojem będzie, życzeniom Szanownej Publiczności pod każdym względem
zadostyczyć.

Wielki zapas mebli

wszelkiego gatunku zawsze na składzie.

Urządzenie mieszkaniowe wykonuję szybko i tanio.

Najkorzystniejsze źródło zakupu

dla nowożeńców.

Proszę o łaskawą pomoc mego młodego przedsiębiorstwa.

A. KWIATKOWSKI

Kępno — ul. Szkolna.

Bank Ludowy w Kępnie

w domu własnym przy ul. Młyńskiej

Spółka zap. z nieograniczoną odpowiedzialnością

przyjmuje

wkładki oszczędności

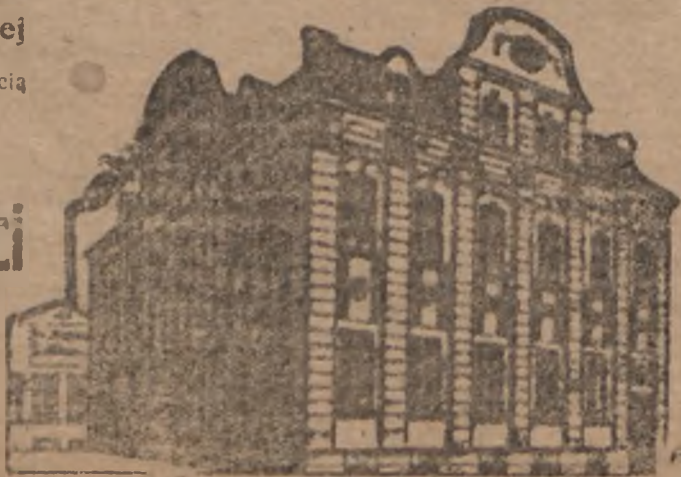
1 plac 2 proc. z wypowiedzeniem natychmiastowym

3 „ „ „ kwartalnym

4 „ „ „ półrocznym

Bank otwarty w dni powszednie

od 9 do 11 od 4 do 5 godzin.

PP. kupcy i przemysłowcy

Aby Was nie zapomniano,
musicie się Waszej klienteli
przypomnieć przez ogłasza-
nie. Aby to pożądany
skutek miało, musicie ogła-
szać w „Nowym Przyjacielu
Ludu“.

Nie pożałujecie tego!

Wszelkie druki

:=: wykonuje szybko i tanio :=:

Drukarnia Spółkowa w Kępnie

G. m. b. H.